

POSTANOWIENIE

20 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 20 grudnia 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
przeciwko K.P. i K.P.1
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z 23 czerwca 2022 r., I AGa 309/20,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
- 2) zasądza od powódki na rzecz pozwanych, z tytułu kosztów postępowania kasacyjnego, kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł z odsetkami wynikającymi z art. 98 §1¹ k.p.c. za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 22 lipca 2020 r. oddalającego jej powództwo o zapłatę przez pozwanych na rzecz spółki W. sp. z o.o. odszkodowania w kwocie 100.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 22 lutego 2018 r. (punkt 1) oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (punkt 2).

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powódka wskazała przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 oraz pkt 2 k.p.c.

Jej zdaniem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w odniesieniu do wykładni art. 230 k.s.h., sprowadzające się do pytania, czy zawarcie przez zarząd reprezentujący spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w z góry powziętym zamiarze wielu umów o analogicznej treści prowadzących do rozporządzenia prawami należącymi do majątku tej spółki na rzecz innego podmiotu, których łączna wartość przewyższa dwukrotnie wysokość kapitału zakładowego tej spółki, bez uchwały wspólników, o której mowa w art. 230 k.s.h., stanowi naruszenie art. 230 k.s.h. lub prowadzi do obejścia art. 230 k.s.h., a przez to jest działaniem sprzecznym z prawem w rozumieniu art. 293 k.s.h., czy też przewidziany w art. 230 k.s.h. limit wartości zaciąganego przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością zobowiązania lub dokonywanego rozporządzenia dotyczy wyłącznie kwoty pojedynczej transakcji.

W ocenie skarżącej istnieje też potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, tj. art. 108 k.c. w odniesieniu do kwestii, czy przepis ten stosowany w drodze analogii lub na podstawie odesłania zawartego w art. 2 k.s.h. zakazuje dokonywania czynności, w których jedna i ta sama osoba fizyczna reprezentuje jedną stronę umowy jako członek zarządu uprawniony do reprezentacji łącznej, a drugą stronę umowy będącą spółką komandytową reprezentuje jako jedyny członek zarządu spółki kapitałowej będącej komplementariuszem tej spółki komandytowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłącznie podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Natomiast powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Zagadnienie prawne i wątpliwość interpretacyjna sformułowane w skardze kasacyjnej nie czynią zadość wskazanym wymaganiom.

Powódka domagała się zasądzenia wskazanej w pozwie kwoty jako części odszkodowania należnego w wysokości całkowitej od 3.114.414 do 3.174.400 zł, na podstawie art. 293 k.s.h., a odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanych wiązała z założeniem przez pozwanych spółek, w ramach których prowadzili działalność konkurencyjną przy wykorzystaniu renomy i kontaktów handlowych spółki W. sp. z o.o. Wskazywała, że pozwani w związku z zawiązaniem konkurencyjnych spółek zaniedbywali swoje obowiązki wynikające z faktu pełnienia funkcji członków zarządu w spółce W. sp. z o.o. i celowo działali na szkodę tej spółki, doprowadzając do utraty przez nią zezwolenia na handel alkoholami. To w działalności konkurencyjnej pozwanych powódka upatrywała ich działania bezprawnego, zawinionego, a także - jak wskazywała - umyślnego i to z nim wiązała skutek w postaci zmniejszenia obrotów spółki W. sp. z o.o., a wreszcie w

faktycznego zaprzestania przez nią działalności, stan ten zaś kwalifikowała jako szkodę majątkową po stronie tej spółki.

W pozwie wskazywała również, że pozwani najprawdopodobniej wykorzystali majątek spółki W. sp. z o.o. w działalności spółek konkurencyjnych, jak bowiem wywodziła, wartość wkładów wspólników w konkurencyjnej spółce W. sp. z o.o. sp. k. wynosiła jedynie 3 000 zł i trudno ustalić, w oparciu o jakie środki spółka ta mogła rozwinąć działalność do skali wynikającej z informacji zawartych na jej stronie internetowej. Podnosiła, że znacznie większych nakładów wymagało wyposażenie dwóch sklepów tej spółki i jedynym legalnym sposobem wyposażenia jej w środki pieniężne było zawarcie pożyczki lub umowy depozytu nieprawidłowego. W konkluzji tych twierdzeń powódka wskazywała w pozwie, że ma podstawy do przypuszczeń, że pozwani działali na szkodę spółki nie tylko prowadząc działalność konkurencyjną, ale również w ten sposób, że dokonywali na swoją rzecz nieuprawnionych wypłat z majątku spółki.

Tak określona podstawa faktyczna powództwa nie została przez powódkę zmieniona ani uzupełniona lub rozwinięta o okoliczności związane z zawarciem przez spółkę W. sp. z o.o. ze spółką W. sp. z o.o. sp. k. umów sprzedaży towaru z naruszeniem art. 230 k.s.h. i w ten sposób wyrządzeniem szkody, również wówczas, gdy pismem z 16 października 2019 r. pozwani podnosili, że założenie przez nich spółek uchroniło spółkę W. sp. z o.o. przed ogłoszeniem jej upadłości, a nowo założona spółka przejęła zobowiązania spółki W. sp. z o.o.; przejęła pracowników, leasingi i nabyła towar za kwotę 800.000 zł; do spłaty zaś pozostaje kwota 100.000 zł i koszty te ponosi spółka W. sp. z o.o. sp. k. (k. 479 – 487).

W apelacji (k. 584-592), w ramach zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c., skarżąca zarzucała Sądowi pierwszej instancji nieprawidłową ocenę materiału dowodowego i bezzasadne przyjęcie, że spółka W. sp. z o.o. sp. k. przejęła zobowiązania spółki W. sp. z o.o., jak również odkupiła od niej zmagazynowany towar w postaci win. W ramach zarzutu naruszenia tego przepisu kwestionowała możliwość dokonania przez spółki konkurencyjne zapłaty za towar należący do W. sp. z o.o., a także podniosła, że rozporządzenie przez spółkę W. sp. z o.o. sp. k. towarem należącym do spółki W. sp. z o.o. nosi znamiona działania na szkodę

spółki W. sp. z o.o. Zarzucała w tym względzie, że to pozwani powinni udowodnić, że towar został sprzedany, a cenę za niego zapłacono, a nie że po prostu zniknął, oraz że gdyby pozwani istotnie działali na korzyść spółki W. sp. z o.o., to należycie udokumentowaliby sprzedaż towaru należącego do tej spółki i związane z tym rozliczenia i płatności. Wskazywała ponadto, że na sądzie ciążył obowiązek precyzyjnego ustalenia, jaką ilość towaru i za jaką cenę spółka W. sp. z o.o. sp. k. zakupiła od W. sp. z o.o., obie strony bowiem musiały reprezentować te same osoby, tj. pozwani, ewentualnie osoby przez nich umocowane, zaś w tego rodzaju przypadkach zachodzi szczególne ryzyko pokrzywdzenia którejś ze stron.

Wytykając z kolei Sądowi pierwszej instancji naruszenie art. 293 k.s.h., powódka twierdziła, że pozwani zamiast prowadzić spółkę W. sp. z o.o., której wspólnikiem była również powódka, założyli z jej pominięciem spółkę konkurencyjną i poprzez spółkę konkurencyjną dokonali sprzedaży towaru należącego do spółki W. sp. z o.o., który to towar został nabyty w znacznym stopniu o wkład powódki. Skarżąca podkreślała jednocześnie, że łączy odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanych z faktem założenia spółek o bliźniaczo podobnych nazwach i prowadzeniem w ich ramach działalności konkurencyjnej wobec spółki W. sp. z o.o.

Utożsamienie przez skarżącą działania bezprawnego pozwanych na szkodę spółki W. sp. z o.o. z dokonaniem w jej imieniu rozporządzenia prawami należącymi do majątku tej spółki na rzecz innego podmiotu, bez uchwały wspólników, o której mowa w art. 230 k.s.h., zostało dokonane po raz pierwszy w skardze kasacyjnej. O kwestię powyższą skarżąca nie uzupełniała podstawy faktycznej ani w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, ani w postępowaniu apelacyjnym, w toku którego z zakazu wyrażonego w art. 383 k.p.c. wyłączone jest podniesienie twierdzeń ściśle powiązanych z okolicznościami przytoczonymi w pozwie i z tego względu mogącymi stanowić ich rozwinięcie. Obecna próba zmiany czy też rozwinięcia podstawy faktycznej powództwa wynika zapewne z faktu, że w apelacji skarżąca podważała przede wszystkim okoliczność, iż towar spółki W. sp. z o.o. został w ogóle sprzedany, a cena za niego zapłacona, a nie „że po prostu zniknął”, co jednak nie uniemożliwiało podniesienia przez nią, choćby w sposób ewentualny, twierdzeń dotyczących rozporządzeniem przez pozwanych prawami spółki

z naruszeniem art. 230 k.s.h., czego jednak nie czyniła. Okoliczności faktyczne, na których skarżąca opiera obecnie argumentację wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie stanowiły zatem podstawy faktycznej powództwa, a w związku z tym formułowane na ich kanwie wątpliwości skarżącej nie mogą stanowić istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Podstawa faktyczna powództwa obejmowała twierdzenie, że pozwani najprawdopodobniej wykorzystali majątek spółki W. sp. z o.o. w działalności spółek konkurencyjnych i powiązane z nim twierdzenie, iż pozwani działali na szkodę spółki w ten sposób, iż dokonywali na swoją rzecz nieuprawnionych wypłat z majątku spółki. Nie obejmowała natomiast twierdzenia, że pozwani dokonywali rozporządzeń majątkiem spółki W. sp. z o.o. z naruszeniem art. 108 k.c.

Jednakże skarżący nie wykazali przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., nawet jeśli uznać za dopuszczalne w świetle objętego podstawą faktyczną pozwu twierdzenia, że pozwani najprawdopodobniej wykorzystali majątek spółki W. sp. z o.o. w działalności spółek konkurencyjnych, podniesienie zawartego w apelacji zarzutu, że doprowadzenie do rozporządzenia towarem należącym do spółki W. sp. z o.o. przez spółkę W. sp. z o.o. sp. k. było działaniem na szkodę tej pierwszej, zaś ze względu na prawdopodobną reprezentację obu spółek przez te same osoby zachodziło szczególne ryzyko pokrzywdzenia którejś ze stron, jak również, że rozporządzenie przez spółkę W. sp. z o.o. sp. k. towarem należącym do spółki W. sp. z o.o. nosi znamiona działania na szkodę spółki W. sp. z o.o. (żadne z tych twierdzeń nie zostało przez Sąd Apelacyjny uznane za spóźnione na podstawie art. 381 k.p.c.). Należy zwrócić uwagę, że wątpliwości skarżącej stanowiły przedmiot wypowiedzi Sądu Najwyższego, który dopuścił w konkretnych stanach faktycznych możliwość stosowania w drodze analogii przepisów o pełnomocnictwie do działań podejmowanych w charakterze organu osoby prawnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2018 r., V CSK 425/17, OSP 2021, z. 3, poz. 16), a nawet wyraził pogląd, że art. 108 k.c. znajdować może w takim wypadku zastosowanie na podstawie art. 2 k.s.h., bez potrzeby odwoływania się do instytucji analogii (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., III CZP 24/22, OSNC 2022, nr 7-8, poz. 76). Skarżąca nie wyjaśniła jednak wpływu formułowanych przez nią wątpliwości na wynik postępowania (a więc istotności

podnoszonej wątpliwości), mimo że twierdzi, iż pozwani wyrządzili szkodę, gdyż mimo braku podstawy prawnej do takiego działania przekazali towar innej spółce, która nim następnie rozporządziła. Wskazała jedynie, że Sąd drugiej instancji wyraził pogląd o legalności umownego przeniesienia majątku (towarów) spółki W. Sp. z o.o. na spółkę W. Sp. z o.o. Sp.k. w sytuacji, gdy każda z tych spółek musiała być reprezentowana przy zawieraniu tej umowy lub umów przez pozwanego. Jednakże podstawa faktyczna rozstrzygnięcia nie obejmuje ustalenia co do sposobu reprezentacji spółek przy zawieraniu przedmiotowych umów. Ponadto powódka nie uwzględniła w ramach swej argumentacji poczynionego w sprawie ustalenia, że do majątku spółki zostały przekazane środki pieniężne tytułem zapłaty (sama zaś sprzedaż pozwoliła zminimalizować straty związane z odebraniem koncesji), ani ewentualnej możliwości dochodzenia roszczeń (także z inicjatywy pozwanych) o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie umowy zawartej (ewentualnie) z naruszeniem art. 108 k.c., których rozliczenie – z ewentualnym uwzględnieniem art. 406 k.c. – mogłoby być niekorzystne dla spółki reprezentowanej przez pozwanych.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(M.M.)

[ał]

